

УДК 811.11:377

Позааудиторна робота — дієвий стимул для опанування програмового матеріалу з іноземних мов

Н. П. Ершова, голова циклової комісії іноземних мов Луцького базового медичного коледжу,
викладач-методист, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії

Розкривається проблема організації позааудиторної роботи для опанування програмового матеріалу з іноземних мов. Диференціюються форми її організації, подано способи впровадження цієї роботи у практичну діяльність викладачами циклової комісії іноземних мов Луцького базового медичного коледжу. Зроблено обґрунтовані висновки щодо належної організації цієї позааудиторної роботи медичних ВНЗ I-II рівнів акредитації.

Ключові слова: позааудиторна робота, опанування, програмовий матеріал, іноземні мови, форма роботи, мовленнєва діяльність.

Ершова Н. П. Внеаудиторная работа — действенный стимул для усвоения программного материала по иностранным языкам.

Раскрывается проблема организации внеаудиторной работы для овладения программным материалом по иностранным языкам. Дифференцируются формы ее организации, представлены способы внедрения этой работы в практическую деятельность преподавателями цикловой комиссии иностранных языков Луцкого базового медицинского колледжа. Сделаны обоснованные выводы относительно надлежащей организации этой работы в медицинских вузах I-II уровней аккредитации.

Ключевые слова: внеаудиторная работа, овладение, программный материал, иностранные языки, форма работы, речевая деятельность.

Yershova N. P. Out-of-Class Work — the Efficient Stimulus for the Foreign Languages Program Material Mastering.

The article deals with the problem of the out-of-class work on the foreign languages program material mastering. The author differentiates the forms of its organization, presents the ways of this work inculcation into the practical activity by the Foreign Languages Course Commission teachers of the Lutsk Base Medical College. There have been done the substantiated conclusions concerning the proper organization of the

out-of-class work on the foreign languages program material mastering in the Medical High Educational Institutions of the I-II levels of accreditation.

Key words: out-of-class work, mastering, program material, foreign languages, form of work, speech activity.

Постановка проблеми. Реальністю сьогодення є розширення міжнародних зв'язків України та її інтеграція до світової спільноти. За таких умов більше уваги приділяється вивченню іноземних мов, причому це стосується усіх сфер життя, де іноземні мови є ключем для розвитку міжнародних відносин.

Мета і завдання вивчення іноземних мов у нелінгвістичних вищих навчальних закладах відповідно до державного стандарту освіти зумовлені тими функціями, які ця дисципліна виконує у загальній системі освіти. До них належать:

- практична функція;
- загальноосвітня функція;
- виховна функція.

Потреба сучасного суспільства у фахівцях, які вільно володіють іноземною мовою і використовують навички роботи на ПК у побуті й професійній діяльності, зумовлює необхідність пошуку нових конструктивних ідей для вирішення проблеми оптимізації та інтенсифікації вивчення іноземних мов, здобування нових знань, удосконалення рівня мовної і мовленнєвої підготовки.

Вивчення іноземної мови сприяє підвищенню загальноосвітнього рівня та кваліфікації фахівців і розглядається як складовий елемент системи освіти, якому притаманні цілісність, автономність та специфіка. Зрозуміло, що в контексті Болонського процесу іноземним мовам належить провідна роль через їх комунікативну роль у суспільстві.

Актуальність дослідження. Проблема позааудиторної роботи студентів досліджується в рамках сучасних підходів до викладання іноземної мови в контексті вимог, поставлених перед

педагогами Болонським процесом. В останні роки її досліджували Т. Вегера, О. Ветхов та інші. Проте проблема організації і впровадження позааудиторної роботи студентів з опанування програмовим матеріалом з іноземних мов у немовних ВНЗ I-II рівнів акредитації, а саме у медичних, досліджена недостатньо, немає чіткої диференціації її форм, умов і способів упровадження.

Метою статті є диференціація форм організації позааудиторної роботи студентів з опанування програмового матеріалу з іноземних мов та наведення способів їх практичного впровадження викладачами циклової комісії іноземних мов Луцького базового медичного коледжу. Приділяємо особливу увагу ролі та місцю самостійної роботи студентів у системі позааудиторної діяльності з іноземної мови у медичному ВНЗ I-II рівнів акредитації.

Виклад основного матеріалу. У системі європейської освіти важлива роль відводиться організації позааудиторної роботи студентів під керівництвом викладачів. У педагогічній літературі є різні визначення «форми навчання» як категорії дидактики: форма роботи, засіб роботи, організація навчання.

Форма організації навчання – спосіб організації навчальної діяльності, який регулюється певним, наперед визначеним розпорядком; зовнішнє вираження узгодженої діяльності вчителя та учнів, що здійснюється у визначеному порядку і в певному режимі.

У навчально-виховному процесі сучасної вищої школи крім уроку використовують позаурочні форми навчання: факультативи, екскурсії, індивідуальні або групові консультації, предметні гуртки, науково-пошукову роботу, написання рефератів, створення проектів та презентацій, випуск стінгазет, домашню навчальну роботу, самостійну роботу студентів.

Насамперед звернемо увагу на такі форми організації позааудиторної роботи студентів з іноземної мови:

А) *Предметні гуртки* – науково-освітні гуртки, організовані з метою розширення й поглиблення знань студентів з навчальної дисципліни й розвитку в них інтересу до відповідних галузей.

У цикловій комісії іноземних мов працює два гуртки: англійської мови під керівництвом Ляшевич Т. В. та німецької мови під керівництвом Шукалович Г. О. Тематика засідань відповідає загальноколеджевій темі, присвяченій вихованню здорового способу життя. Гурток англійської мови працює протягом трьох років. У 2010/2011 н. р. викладач провела відкрите засідання, присвячене шкідливості тютюнопаління.

Глуцук Ольга виступила на студентській конференції щодо роботи гуртків із доповіддю «Негативний вплив тютюнопаління на організм людини та засоби боротьби з ним у США та Україні» в 2011 р.

Гурток німецької мови працює з 2006/2007 н. р. У 2010/2011 н. р. Шукалович Г. О. провела відкрите засідання на тему «Класики світової музики: Й.-С. Бах, Л. ван Бетховен, Р. Шуман».

Б) *Науково-пошукова діяльність* – активно проводиться в рамках роботи обох гуртків. Особливо плідною вона є у членів гуртка німецької мови. Вони беруть активну участь у коледжових, регіональних студентських конференціях щодо підсумків роботи гуртків, а також в обласних і міжнародних студентських наукових конференціях:

– Лагода Наталія – «Особливості перекладу безеквівалентної лексики з німецької на українську мову» (конференція в ЛБМК 2008 р. та II Міжнародна науково-практична конференція аспірантів та студентів ВНУ 2008 р.);

– Коваль Оксана – «Особливості перекладу складних іменників» коледжева конференція 2009 р.);

– Ящук Марія – «Стимулюючий вплив класичної музики на розумову діяльність студентів» (коледжева конференція 2011 р.); «Стимулюючий вплив класичної музики на навчальну діяльність студентів при засвоєнні лексичних одиниць іноземної мови» (IV Регіональна студентська наукова конференція 2011 р.); «Особливості перекладу медичної лексики, вираженої складними іменниками, з німецької мови на українську» (V Міжнародна студентська конференція 2012 р.).

Плідно займається науково-пошуковою роботою Пастрик Т. В. Студенти під її керівництвом неодноразово брали участь у різноманітних конференціях, виступаючи з доповідями, присвяченими проблемам білінгвізму.

В) Викладачі циклової комісії залучають студентів до *випуску стінгазет* різної тематики.

Г) *Екскурсія* – форма організації педагогічного процесу, спрямована на вивчення студентами поза межами навчального закладу під керівництвом викладача явищ, процесів через безпосереднє їх сприймання. Викладач Єршова Н. П. традиційно проводить екскурсію англійською мовою в Старе місто для студентів нового набору при вивченні теми «Мій рідний край». Інші викладачі проводять заочні подорожі, присвячені країнам та столицям, мови яких вивчаються, а також «У лікарні», «В аптеці», «У поліклініці», «В хірургічному відділенні» та інші.

Г) *Підготовка рефератів, проектів, презентацій*. Студенти дуже люблять цей вид роботи. Теми:

«Температура тіла», «Імунітет», «Видатні науковці й медики», «Англійське мистецтво», «Свята».

Д) Викладачі циклової комісії проводять консультації згідно із затвердженим графіком, на яких консультують студентів, які пропустили заняття з тих чи інших причин або яким важче дається вивчення іноземної мови. Крім того, на цих заняття вони допомагають кращим студентам поглибити свої знання.

Е) *Домашня навчальна робота* – самостійне виконання студентами навчальних завдань після занять. Викладачі логічно дозують обсяг цієї роботи, обирають різні її види (робота з текстом, виконання вправ, вивчення слів, складання монологів, діалогів. Важливим є чітке пояснення та інструктування викладачем студентів щодо способів виконання домашнього завдання, об'єктивна оцінка виконання.

Є) *Самостійна робота студента* – це навчальна діяльність, яка планується, виконується за завданням, під методичним керівництвом і контролем викладача, але без його прямої участі.

Питання організації самостійної роботи студентів з іноземної мови розглядаються у контексті сучасних підходів до вивчення мов і підготовки кваліфікованих фахівців. Ці тенденції сприяють офіційному збільшенню обсягу самостійної роботи, підготовці до самостійної навчальної і професійної діяльності.

Викладання іноземної мови у професійних закладах І–ІІ рівнів акредитації доцільно визначити як керівництво оволодінням мовою студентами немовних спеціальностей. З урахуванням специфіки майбутнього фаху студентів доцільно й організувати самостійну роботу з іноземної мови. Науковці радять при цьому звернути увагу на такі моменти:

- знайомити студентів із методами самостійної роботи при вивченні іноземної мови;
- за змістом, обсягом і характером самостійна робота повинна бути доступною для студентів та виконуваною в межах запланованого часу, цікавою з професійного та інформативного поглядів;
- необхідно створити в групі належний морально-психологічний клімат, щоб студент при необхідності міг вільно звернутися за індивідуальною консультацією до викладача чи колег;
- своєчасно контролювати й об'єктивно оцінювати самостійну роботу студентів.

Зауважимо, що до нашого коледжу вступають далеко не мовно обдаровані студенти. Багато з них надіялися, що іноземної мови вони не вивчатимуть, у більшості з них (особливо випускників сільських шкіл) слабка або навіть дуже слабка підготовка

з іноземної мови. Крім того, іноземна мова не є основним або професійно орієнтованим предметом. Усім цим ускладнюється і викладання мови, і організація самостійної роботи.

З іншого боку, це і є стимулом у творчості викладача. Адже необхідно знайти такі підходи і методи у своїй роботі, щоб зацікавити студентів мовою, щоб вони працювали над нею з бажанням та інтересом.

Тому на першому занятті, поряд з настановчою бесідою щодо цілей, завдань, змісту навчання іноземних мов, ідеться і про роль та місце самостійної роботи при їх вивченні. Студентам пояснюється структура методорозробки та вимоги до виконання робіт. Самостійна робота буде успішною лише тоді, коли вона спиратиметься на систематичний мотиваційний вплив педагога, спрямований на переконання студентів у її важливості й необхідності, про наявність у ній великих резервів для оволодіння мовою. Здійснення самостійної роботи вимагає попереднього навчання студентів її прийомів та форм. До нас приходять студенти з певною мовною підготовкою, знаннями, вміннями та навичками роботи (з новими словами, словником, незнайомим текстом, складання діалогів, коротких повідомлень, розповідей тощо). Ми часто спираємося на такий навчальний багаж з мови.

Лінгвісти виділяють три мовні аспекти: фонетичний, лексичний, граматичний та чотири види іноземної мовної діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письмо.

Досвід роботи показує, що найдоцільніше виносити на самостійне опрацювання в умовах медичного коледжу лексичні теми. Це можна довести таким чином: по-перше, фонетика є мовним аспектом, який вимагає особливої уваги педагога у постановці вимови, демонстрації звучання, озвученні інтонації; по-друге, граматику є найважчою для оволодіння студентами і найпростіший шлях до її розуміння – це чітке й доступне пояснення викладача та постійний контроль за виконанням тренувальних вправ; по-третє, лексика, на основі оволодіння фонетикою та граматику, є найбільш інформативним, цікавим і багатостороннім аспектом мовлення. В організації самостійної роботи з іноземної мови переважає медична тематика, що відображає специфіку нашого навчального закладу.

Стосовно чотирьох видів мовної діяльності, то останні три активно використовуються у самостійних роботах. Аудіювання є значно складнішим, тому навички слухання доцільніше виробляти на

аудиторних заняттях, хоча деякі його елементи присутні при самостійному виконанні певних завдань. Кожна тема, винесена на позааудиторне самостійне опрацювання, вміщує завдання щодо вироблення та удосконалення навичок читання й мовлення, як усного так і письмового. Особлива увага приділяється діалогічному й монологічному мовленню та використанню загальнонавчаних розмовних штампів.

Серед розмаїття форм реалізації самостійної роботи використовуються такі основні види, що визначаються різними рівнями самостійної навчальної діяльності:

I – за зразком (*озвучте діалог у ролях; відтворіть текст*).

II – на перетворення (*складіть діалог, схожий на даний*).

III – частково наукова; творчо-наукова діяльність (*закінчіть розпочатий діалог; заповніть таблицю; випишіть речення, що стосуються ...*).

Але всі вони повинні бути посилюючими та доступними для виконання студентами.

Відповідні рекомендації з організації самостійної роботи і формування завдань викладено у методичних розробках самостійних робіт, складених для кожної запланованої теми. Ці розробки мають спеціальну структуру і відповідають певним вимогам. Їх метою є допомога студентам в оволодінні темою, винесеною на самостійне опрацювання.

Результативність самостійної роботи залежить від рівня її організації, тобто не лише її методичного забезпечення, а й того, як викладач пояснить усе студентам. Доцільно на занятті оголосити тему роботи, аргументувати її важливість, пояснити способи і вимоги до виконання завдань, а також форми контролю.

Він має диференційований характер залежно від поставлених завдань.

Частину тем повинні здати всі студенти без винятку: «Говорячи про себе», «Скелет», «З історії

медицини». Інформація певних тем після опрацювання повинна бути введена у більш загальну розмовну тему («Англійська кухня» – у «Цікаве про Великобританію»), матеріали кількох інших тем вводяться у контрольні роботи («Дієта», «Про антибіотики», «САПи» та ін.). Ще інші відтворюються у вигляді діалогів («Медична освіта в Україні та англомовних країнах»). Спеціально для самостійних робіт студенти заводять зошити, де виконують передбачені завдання, і викладач робить відмітки про виконану роботу.

Висновки.

– Позааудиторна робота передбачає не лише самостійну роботу. Вона має найрізноманітніші форми, які дозволяють повною мірою забезпечити засвоєння програмового матеріалу з іноземної мови.

– Існує безліч способів упровадження форм позааудиторної роботи у практику вивчення мови.

– Позааудиторна робота вимагає належної організації, своєчасного контролю, об'єктивної оцінки діяльності студентів. Вона повинна мати належне науково-методичне забезпечення.

– Згаданий вид діяльності сприяє поглибленню та вдосконаленню знань, умінь та навичок іноземної мовленнєвої діяльності студентів медичного коледжу.

– Позааудиторна робота дозволяє розкрити приховані здібності студентів, налаштувати їх на творчу науково-пошукову роботу у сфері нелегкої для них іноземної мови.

– Ця робота змістом, обсягом і характером повинна бути посилюючою, доступною та виконуваною в межах запланованого часу, цікавою з професійного й інформативного поглядів.

– Належним чином організована і проведена позааудиторна робота, сприяє налагодженню і належного морально-психологічного клімату в студентському колективі.

– Різноманітність форм позааудиторної роботи є дієвим стимулом у творчості викладача й підвищенні його професійного рівня.

Література

1. Аронина Л. И. Современные проблемы преподавания иностранных языков в школе и вузе / Л. И. Аронина // Иностранные языки в шк. – 1993. – № 1.
2. Артимчук Г. Про сучасні підходи до вивчення і викладання іноземних мов / Г. Артимчук // Рідна шк. – 2003. – № 9.
3. Вегера Т. Позааудиторна робота з англійської мови – вагома складова підготовки фахівців / Т. Вегера // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2011. – № 1.
4. Ветхов О. Самостійна робота учнів з оволодіння іноземною мовою: психологічні умови ефективності / О. Ветхов // Рідна шк. – 2004. – № 2.
5. Волкова Н. П. Педагогіка / Н. П. Волкова. – К. : Видавн. центр «Академія», 2001.
6. Гальчун Н. П. Організація позааудиторної самостійної роботи студентів при вивченні іноземних мов / Н. П. Гальчун. – Луцьк : [б. в.], 1998.